

POLITIČNI
KABARET

str. 2

VEJRICA
JA ZA
MLADEJ-
NO
str. 6

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 7. novembra 1991 • Leto I, št. 20 • Cena 10 forintov

SREČANJE NA DUNAJU

Od 25. do 27. oktobra je bilo na Dunaju XVI. srečanje narodnostnih skupin sosednjih dežel. Organizirala ga je Dunajska delovna skupnost za narodnostna vprašanja skupaj z društvom gradiščanskih Hrvatov na Dunaju. Tema posvetovanja je bila Tradicija in napredek - narodnostne skupnosti v industrijski družbi.

Srečanje se je udeležilo 140 udeležencev iz sedmih držav, in sicer iz Avstrije, Italije, Madžarske, Češke in Slovaške federacije, Švice, Slovenije in Hrvaške. Vseh skupaj je bilo 29 manjšin oziroma 60 organizacij, govoril pa so 14 jezikov.

Po uvodnih besedah koordinatorja dr. Francija Zwitterja je navzoče pozdravil Dr. Erhard Busek, vicekancler Republike Avstrije, ki je poudaril naslednje: "Pred leti je bilo to srečanje prej folklorno kot politično. Evropa je nastala enotna iz raznolikosti. Lep zgled za to je Dunaj. Ta raznolikost mora priti v zavest Evrope."

Velikokrat sta se omenjali Evropa in njena zavest tudi v drugem delu programa. Predstavniki manjšin v Republiki Hrvaški so seznanili navzoče s svojim položajem na kriznih območjih. Udeleženci srečanja so se odločili, da je treba evropsko javnost seznaniti z dogodki na Hrvaškem in jo opozoriti, da se odloča o usodi manjšin spet brez njih.

Pogoj za mir je, da se obsodi ta srbski hegemonizem in nacionalizem, kajti to ni več boj med Srbi in Hrvati. To je boj vseh manjšin, ki živijo na tistem območju, za obstoj. Pismo, ki so ga udeleženci srečanja poslali predsedujočemu na mirovni konferenci v Haag, je vsebovalo podobne misli.

Drugi dan je bil namenjen sporočilu, ki so ga organizatorji sestavili na osnovi vprašalnika, ki ga je izpolnilo 33 organizacij.

Predstavniki posameznih skupnosti so poročali o

položaju svojih manjšin. Nekateri so opozorili tudi na to, da bi se morali na takih srečanjih poleg splošne tematike ukvarjati z aktualnimi problemi posameznih skupnosti. To je poudaril med drugim tudi Franci Kukovica, ko je povedal naslednje: "Koroški Slovenci v ustavi dežele Koroške sploh nismo omenjeni, to torej pomeni, da ne obstajamo."

Predlog Gospoda Zwitterja, naj se ustanovi tiskovna agencija oziroma kontaktna pisarna, ki bi skrbela za informiranje javnosti oziroma za medsebojno informiranje manjšin, so udeleženci spre-

jeli. Za sedež so določili Dunaj, kajti prestolnica Avstrije je center za reševanje konfliktov.

Naslednje srečanje bo oktobra 1992 v Vidnu v Italiji. Organizator srečanja bo furlanska skupnost. Ob vseh uspešnosti organizacije naj omenim tudi pomanjkljivost, saj, smo dobili vse pripravljene materiale le v nemškem jeziku. Tega si organizatorji ne bi smeli privoščiti, četudi smo bili na Dunaju, ali prav zaradi tega, ker smo bili na Dunaju.

SLOVENIJA BREZ TUJE VOJSKE

V noči med 25. in 26. oktobrom so Slovenijo zapustile še zadnje enote jugoslovanske armade. Njihov umik je potekal prek Kopra, zato je bila v tem mestu 26. oktobra slovesnost, na kateri so spregovorili številni govorniki, med njimi tudi predsednik Predsedstva Slovenije Milan Kučan.

Po proslavi sta predsednik slovenske vlade Lojze Peterle in minister za Slovence po svetu Janez Dular sprejela predstavnike Slovencev iz Madžarske, Avstrije in Italije. Lojze Peterle se je nam zamejskim Slovincem zahvalil za podporo v najtežjem obdobju uveljavljanja slovenske suverenosti in izrekel priznanje, med drugim tudi zato, ker se zunaj njenih meja zavzemamo za mlado slovensko državo.

Predstavniki zamejskih Slovencev smo čestitali za dosežene cilje in izrekli dobre želje za prihodnost. Potem so prišli na vrsto tekoči še nerešeni problemi zamejskih Slovencev. Predstavniki Slovencev na Madžarskem sva opozorila na še vedno zaprt mejni prehod Gornji Senik-Martinje, na potrebo po slovenskem duhovniku in na probleme zaradi slovenskega jezika v šolah. V imenu Zveze Slovencev na Madžarskem sva se obvezala, da bomo nadaljevali delo pri dvigu narodnostne zavesti in pri upočasnitvi asimilacije, ki je še vedno eden od naših največjih problemov.

Ob koncu srečanja je minister Dular zagotovil, da se bo matična domovina v odnosu do svojih manjšin borila proti enotumju, s tem da si ohranja pravico do priznanja reprezentativnih organizacij.

POLITIČNI KABARET

Svojčas, v dobrem starem socializmu je bil politični kabaret pravzaprav uradno dovoljena (ne vedno) najvišja možna oblika družbene kritike. To so bile tisočkrat omiljene in opiljene puščice v obliki nedolžnih šalic, naperjene proti tedanji oblasti. Ljudje pa so se režali. Oblast tudi. Ne tem šaliam, ampak kako si ubogi humoristi v veselju manejo roke, češ zdaj pa je velika živina dobila svoje. Med nami rečeno, bilo je to bolj božkanje kot buškanje.

NAJBOLJ ZNANI in najbolj politični kabareti so bili na Madžarskem radiu, vsak mesec enkrat. Zvečer. In pa na televiziji na silvestrovo, okoli polnoči, ko so ljudje ponavadi že dovolj nažgani in jih ni treba s kakšnimi zahtevnimi stvarmi spravljati v krah. Dovolj, če jim pokažeš ukrivljen prst, pa se že držijo za trebuh. Niti ni slaba metoda za preživetje. V svoji lastni bedi se smeješ svoji lastni bedi.

V tistih časih je bilo tudi ogromno šal. Tudi dobrih. In pikrih na račun oblasti. Nihče jih ni pripovedoval na skrivaj, ampak sproščeno. Zopet prejšnji učinek, uspešen za preživetje.

DANES NA MADŽARSKEM NI ŠAL. Že nekaj časa jih ni. Dušeslovci bi najbrž vedeli pametno pojasniti, zakaj je tako, mi pa povejmo le toliko, da to ni prav. Ni dobro, ko ljudje niso več sposobni, da bi se smejali vsaj svoji mizernosti. Vendar pa ni treba obupati. Poraja se nov politični kabaret. In to poklicni. Ne izmišljajo si ga neki levi humoristi, ampak resni in še resnejši politiki. Kar v živo ga igrajo, brez vsakršne cenzure, samocenzure ter samokontrole.

TOKRAT O ENEM SAMEM ZGLEDU. Predsednik druge najmočnejše koalicijske stranke dr. József Torgyán toži samega ministrskega predsednika Madžarske dr. Józsefa Antalla, nadalje notranjega ministra dr. Pétra Borossa, ministra za narodno varnost dr. Andrása Gálszécysja in ministra za obrambo dr. Lajosa Fúra. Prvi, doktor po poklicu, toži druge doktorje zaradi tega, ker da se ga le-ti in številni drugi politični nasprotniki hočejo znebiti na ta način, da so o njem sestavili uradno pismo, v katerem je zapisano, da naj

bi bil agent zloglasne tajne policije v prejšnjem gnilem sistemu. Ravno narobe. Dr. Torgyán pravi o sebi, da je najbolj čist politik, kakršnega še ni bilo v tisočstoletni zgodovini Madžarske. Zato pa ne bo prevzel tistega pisma od premiera, od svojega koalicijskega partnerja. Raje naj pridejo na proces vsi najboljši pravniki sveta. Istočasno je predsednik malih lastnikov dr. Torgyán javno razpisal natečaj oz. nagrado v višini milijon forintov (sto povprečnih madžarskih plač) za tistega, ki bi mu uspelo dokazati, da bi bil gospod doktor od prvega dneva svojega rojstva pa do danes kadar koli agent tajne policije.

ŽIVI CIRKUS, KAJNE?
Najbolj me bo zanimalo,

kako bo izdal notranji minister ukaz njemu podrejenemu tožilstvu, naj sproži preiskavo proti samemu sebi, ministrskemu predsedniku in drugim dobrim tičem. Še tako strgani "doh-tarji" Madžarske in vsega sveta se bodo morali verjetno temeljito podkovati, da bi zgoraj omenjeni poredneži res dobili, kar jim gre. Jasno, da bo moral tak resen proces trajati dolge mesece. Saj vendarle gre za pravno državo. Zelo držim pesti, da bi jim vsaj v dveh letih in pol do poteka njihovega mandata uspelo rešiti to resno zadevo.

MIMOGREDE REČENO, vlada in sindikati pa imajo včasih krvavo resne debate o tem, ali naj bi dvignili eksistenčni minimum za sto forintov ali ne. Zadnjič je zmagała vlada. Niso dvignili.

Škoda, ker bi za to vsoto meščani (bog ne daj reči državljani v demokraciji!) lahko kupili že vsaj tri kilograme kruha—ha—ha—ha...

Francek Mukič

ZGODBA O MEJNIH PREHODIH
SE NADALJUJE

VSAK IZGOVOR JE DOBER - DOKLEJ?

Predsednik Slovenske zveze Jože Hirnök je v kratki izjavi na vprašanje, kako ocenjuje odprtje mejnega prehoda med Gornjim Senikom in Martinjem, dejal, da je to zgodovinsko pomemben dogodek za porabske Slovence.

Toda verjeli ali ne, v zvezi s tem preходом se je vnovič zapletlo, čeprav je naša stran (soboška občina in Ljubljana), ravnala tako, kakor je v Lendavi predlagal madžarski minister za manjšine — o čemer smo pisali tudi v Porabju — dr. Balázs Horváth. In sicer je gospod iz Budimpešte predlagal, naj Slovenija odpre prehod med Martinjem in Gornjim Senikom ter Pincami in Tornyiszentmiklósem na tako imenovani regionalni ravni. V Sloveniji naj se dogovarjata soboška občina za Martinje, lendavska pa za Pince; na madžarski strani pa Železna županija za Gornji Senik, Zalska županija pa za Tornyiszentmiklós.

Na tej osnovi sta bila določena tudi datuma, kdaj bosta prehoda prvič odprta, in sicer v Martinju v soboto, 19. oktobra, v povezavi s praznikom soboške občine, Pince—Tornyiszentmiklós pa 23. oktobra ob dnevu republike Madžarske. Dogovorjeno je bilo, da bosta prehoda

odprta ob sobotah in nedeljah ter ob državnih in cerkvenih praznikih v obeh državah med sedmo uro zjutraj in devetnajsto zvečer, veljali pa bi tako potni listi kakor maloobmejne prepustnice državljanov Slovenije in Madžarske.

Novico, da je na madžarski strani vse urejeno, je na slavnostni seji soboške občinske skupščine 17. oktobra sporočil tudi predsednik skupščine Železne županije dr. Gyula Pusztai — politik, ki si je zelo prizadeval, da bi bil prehod odprt.

Soboška občina je postavila v Martinju primerno poslopje, napeljala elektriko, telefon in vodovod. Ko so videli, da madžarska stran še ni začela z gradnjo prostorov, so vodstvu županije ponudili, naj so madžarski cariniki in vojaki v slovenskem poslopju, dokler ne bodo imeli svojega. Enako je predlagal tudi madžarski veleposlanik v (nekdanji) Jugoslaviji dr. István Őszi.

Slovenski predlog je bil najprej sprejet, kmalu pa so začeli govoriti, da bi morali imeti svoje prostore. Zato jim je bil — naši, madžarski strani — ponujen zabojnik z elektriko in vodovodom, za začetek seveda, dokler problem ne bo trajno rešen. Temu so sledila izgovarjanja, da bodo pri vzdrževanju visoki stroški in podobno. Kljub tem zapletom smo izvedeli, da ima Železna županija denar za asfaltiranje ceste, ki pelje do prehoda, cesto pa urejajo tudi na slovenski strani. Prehod pa je ZAPRT.

O ravnanju madžarske strani je slovenski zunanji minister dr. Dimitrij Rupel na pogovoru v Murski Soboti dejal, da je v popolnem nasprotju s tistim, kar mu je na kar treh srečanjih v Budimpešti povedal madžarski zunanji minister dr. Géza Jeszenszki, namreč, da je Madžarska pripravljena odpreti prehod na Gornjem Seniku in Tornyiszentmiklósu. Ni omenjal tudi stroškov, saj je Madžarska letos odprla več prehodov z Avstrijo, na odpiranje nekaterih se pripravlja, pet prehodov pa bi želela odpreti tudi na Hrvaškem in v Vojvodini.

Verjetno bo nekaj res v tem, kar nam je pred časom povedala starejša ženica z Dolnjega Senika — da je nekaj zakletega v tem prehodu. Ker v "zakletost" ne verjamemo, bomo o mejnem prehodu na Gornjem Seniku pisali tako dolgo, dokler ne bo za stalno odprt.

JUBILEJ

Ali lahko sploh še verjamemo v to?
Sodeč po žalostnem jubileju, težko!

—MS—

Tragikomikonično je, da smo takrat, ko se je v Óriszentpétu prižigalo stotine sveč za mir na Hrvaškem, "praznovali" tudi neupoštevanje 10. pogodbe o prekinitvi ognja. Žalostni jubilej, ki bi ga najrajši pozabili, a ga ne smemo! Ne smemo ga pozabiti zaradi mater, ki nikoli več ne bodo videle svojih sinov, zaradi vasic, ki jih ni več.

Vse to se dogaja zelo blizu nas, a vseeno ne dovolj blizu, če sodim po na pol prazni dvorani na mirnovi demonstraciji v Óriszentpétu.

Organizatorji, Kulturno društvo Órség, Zveza Hrvatov in Zveza Slovencev na Madžarskem, so pričakovali, da se bo vabilu odzvalo dosti več posameznikov, organizacij, društev in strank. "Podajmo si roke," je zapel eden od nastopajočih in mi smo se poskusili prijeti za roke. Težko je šlo čez prazne stole in vrste.

"... držati se za roke in držati orožje, veš, hkrati ne moreš," se je nadaljevala pesem.

KALENDAR (5)

KATOLIČANSKI PISCI

PRVE KNIGE V NAŠOJ KRAJINI so začeli pisati luterange. Cesarica Marija Terezija pa je 1777. leta v Sombotelu gorpostavila nauvo katoličansko pušpekijo, v šteron so bili zdrženi vsi Slovenci na Vo-grskon v Železnoj i Zal-skoj županiji. Prva so cū gyórskej pušpekiji slišali. Prvi pušpek János Szily so najšli v Slovenskej okroglini ednoga dūhovnika — Mik-loša KŪZMIČA, šteri so na našon rejči znali knige pisati za šaule pa za cerkev. Števan pa Mikloš KŪZMIČ nej sta brata bila. Mikloš so se naraudili 14 lejt kisnej na Goričkon, pa so bili naš prvi katoličanski pisa-teu. Števan pa so se narau-dili na Ravenskon pa so bi-li naš prvi evangeličanski pišateu. Gospaud Mikloš KŪZMIČ so 1783. leta na-pisali "Knigo molitveno-sztaro szlovenszko", štero eške gnesnaden nūcate. V te molitveni knjigaj so dojspi-sane takše stare cerkvene pesmi, štere so že stau lejt prva spejvali pa so samo z rokauv dojspisali aj pa so sa na pamet navčili. Te pesmi, ka eške gnes spej-vajo v naši cerkvaj, so dvejt-stau-tristau lejt stare (na pri-liko: Poszlan je Angel Gábri-el).

NA GORENJON SINIKI so pokopani gospaud Jožef KOŠIČ, šteri so 38 lejt službovali tan. Naraudili so se 9. oktaubra 1788. leta v Bogojini. Njin oča so bili škonik. Jožef KOŠIČ so se včili v Kószegi pa Sombote-li. Na Dolenjon Siniki so 1815. leta dali zozidati cer-kev. Pred ten so lidgé ojdli k meši k Svetoma Mar-tini. Prvi dūhovnik na Do-lenjon Siniki, od 1816. leta, so bili gospaud Jožef KO-ŠIČ. V začetki juniuša 1829 so prišli na Gorenji Sinik, ge so ostali do smrti 26. de-cembra 1867. Dosta so ojdli nad našin lūstvon. Ka so vidli pa čūli, so dojspi-sali tō — slovenski pa vo-grski. V knjigaj *Zobriszani Szloven i Szlovenka med Műrov i Rábov* so dojspi-sali, kak so kauli leta 1845 pri nas živeli bogati pavri pa siromacke.

"V zdajšnjem csaszi cse-mi kmetovje si dvouje prebi-valnice — na pau drugi stirjak (klafter) viszike — i kalhatne goriposztavljajo na olepotenje veszi. Ta prejdnja je malo bole presztrana, — ta znotrejsa pa malo vosz-kejsa i sznajsnejsa.

ZOBRI SZANI
Szloven
Szlovenka
med
MŰROV I RÁBOV.

Nájdje sze v-Künnendint
pri Udvarj Ferenc Kúgostani.

— *Tü je domacsi oltar, to je: razpetje i kejpove nikiš szvecov, stera za Bou-gom trdno postűvajo doma-csi lűdje. Tu majo molit-vene i drűge fele dobre kni-ge ino szvoja csiszla. Tű mo-li, ki v cerkev ne more, tű sze podvori csemi gost — tű sze domacse zsene obabijo, tu sze betezsničke z szves-ztvami potroustajo po mesniki. — Okoli hramov je plemenito drevje naszajeno, blűzi ma goszpodarica ogra-dec, v sterom sze nahajajo grede, gde pripouva za kűhi-njo i dober tek hran potrej-bni petrizsel, merkevco, ce-ler, csesznek, lűk, pa vecs-fele salato, stera sze vszaki stiri keden znauva poszeja v leti, da naj ne szfali. Delav-ci jo radi jejo na toplom i mrzлом z tikvenim olijom — v ogradcí rasztejo lejpe rou-zse: lilium, rozmarin, klin-ci, zsafje — da v leti po szvetkaj jaszne divojke majo kaj preglejűvati i pridiha-vati."*

Marija Kozar

"ŠAULA MORA BITI!"

SPOŠTOVANI GOSPAUD KRAJCAR!

V "Porabji" sa što vaš članek "Ka bauda s števanovsko šaulo?" Fejst san sa začūdo!

Najprvin zatau, ka spoj z ednoga kra-ja sta informirali spoštovane bralce. Ka sta pėjsali, tėjsto nejsta potrdili z dokumento. Fejst sta sa trőjdili, da bi nutra pokazali, kakšno mišljenja majo števanovski prejdnji pa župan. Od drugič so pa dokumenti, steri pokažajo, kak bi leko šaula ostala štje tadala. Ne mislin, da bi pomanjklivo (hiányosan) prejkpogledali tėjsto, ka je vlada (kormány) poslala, ka s tjelko pejnazi sa mora šaula goradržati pa tjelko naša šaula ponőjca! Leko vas pomirin: šau-la bauda štja potejn tū! Kak, v kakšni for-mi, s kakšni pejnazi pa tjelko školnikov bau, tau je zdaj težko prajti. Samoupravni organ (képviselőtestület) sa skrbi zatau, ka bi pomago šaulej pa vrtca, dapa, kak na drűdjikraj, tak tőj tū samo malo leko po-maga s proračuna (koltségvetésből). Zvojn šaula moramo štja dosta vse goradržati, zdaj neščén vse tau dola napėjsati.

Prosin, mėj smo nej prauti šaulej pa školnikon. Neščemo, da bi šaulo zaničili pa njeni nivo dola pistėjli. Naupak (ob-ratno)! Radi bi bilėj, če bi štje baukša bėjla kak zdaj. Tau pa čakamo od školni-kov zatau, ka samo 57 šaularov mamo pa 10 školnikov.

Spoštovani gospaud Krajcar! Kamkoli sta dotejgamau pėjsali pa sta se taužili, nikdar sta nej napėjsali, ka tak malo majšov telko školnikov vči. Pėjsali sta, ka župan štje (hoče), da bi bilau več klasov (razredov) vtjűpar. Tau je tak nej éjstina (resnica). Té tanač (nasvet) so nan stro-kovnjaki (szakemberek) z županije dali, da smo pėjtali Pedagoški inštitut v Sombo-teli. Oni so nan takšen tanač dali, naj bauda vtjűpar prvi pa tretji i drudji pa šttri klas. Da bi vekša tū vtjűpar včili, od tauga sa ranč čūti nej sto, nej pa ka bi dja tau pravo. Kak pa šaulo ravnata, k tauma mėj neštjemo vcojgučati, tau je vašo delo.

Mėj smo samo telko prajli, ka ne smejta več pejnaz ponőjcati, samo telko, tjelko sta dobėjli. Vėj pišata, ka "dobri prejdnji so za svojo ves". Éjstino mata! Za ves mo-ramo biti! Dapa tėjsto tū ne moramo po-zabiti, da smo za cejlo ves, nej samo za šaulo.

"Kakšno bodočnost (jövő) nan žalej župan?" Lepšo, kak ja zdaj! Tau so žmetni cajti, tau čūti vsakša ves pa vsakša držina. Fabrike zapėjrajo, inflacija ja vsakši den vekša.

Zatau moramo čedno vertivati, da bi leko na nogaj ostali. Vse, ka mamo, mora-mo trejzno goraponőjcati pa si razdeliti. Ne dojdja tėjsto, ka smo dotejgamau nared-li. Zatau naš samoupravni organ išče pod-jetnike (vállalkozókat), šteri majo pejnaza za kakšna mala fabritja, dé bi lűstvo leko delalo. Ne vejn, zaka trbej té probleme ednoma vőnavčítoma človeka tomačiti (razglagati)? Ali sta lagvo informirani? De-mokracija tū ma svojo cėjno. Za tau ja nej samo župan krėjv, nej trbej samo njega šinfati pred lűstvon!

Če bi vi bilėj župan, te bi samo šaulo po-magali? Mėjslin, ka ma (mene) z nitjin ne morejo taužiti, ka sa dotejgamau samo za lűstvo bėjo, aj njin baukša bauda.

Prosin tėjsta, steri so štja s pejnazi nig-dar nej težave mėjli, naj mejslijo na drudja tū, šteri kaulak nji živėjo.

Vőjpan, da pride takši cajt tū, da de vsakši glas emo, nej samo tėjsti, šteri so naj-bola glasni.

Vejndar sa navčimo demokracijo vsi vtjűpar? Dapa tau neda léko. Svoje proble-me probajmo samėj rejšiti, nej trbej na drudja dvera klonckati. Navčiti bi sa trbe-lo gučati eden z drudjin!

Šandor Holec
župan

PONOSNI SMO NA NJU

Ko sem začela poučevati na seniški šoli, smo imeli 250 učencev. V takratni šoli je bilo 6 učilnic, zato so imeli nižji razredi izmenični pouk. Prostorska stiska nam je povzročala precej težav. Učenci niso imeli kosila, tisti, ki so hodili v šolo popoldne, so se velikokrat vračali domov v temi. Na takratni šoli smo imeli zaposleno eno snažilko.

Postopoma smo začeli šolo dograjevati. 1974. je naša snažilka dobila kolegi-co, ki ji je pomagala 4 ure na dan. Leta 1987 smo kon-čali z obnovo šole in s tem so se zelo izboljšale delovne

razmre. Za čistočo in red na naši šoli skrbita Marija Baj-

zek (od leta 1981) in Er-žika Dravec (od leta 1983). Ob vsakodnevnem delu skr-bita tudi, da bi bilo v našem okolju več cvetja in ze-le-nja. Kdorkoli se oglasi na naši šoli, je začuden nad čistočo in lepim cvetjem. Leta 1987 je Marija dobila za skrbno delo odlikovanje ministrska pohvala. Rada bi poudarila še to, da nobena ni bila na bolniškem do-pustu niti en dan.

Želimo si, da bi tako skr-bno opravljali svoje delo še dolga leta.

Erika Glanz

OD SLOVENIJE...

KOLIKO PREBIVALCEV IMA SLOVENIJA?

Čeprav se je število stalnega prebivalstva v Sloveniji že nekajkrat približalo dvema milijonoma, je bila po podatkih stalnega registra prebivalstva miselna meja dosežena in presežena šele letos januarja. Takšni so namreč podatki Zavoda za statistiko Slovenije. Konec letošnjega januarja je bilo namreč po teh podatkih v Sloveniji 2.000.221 stalnih prebivalcev, po zadnjih podatkih s konca junija, pa jih je bilo še nekaj več 2.001.768.

PRAZNIKI PO NOVEM?

Slovenska vlada je na eni od zadnjih sej sprejela predlog zakona o praznikih in delu prostih dnevih v Sloveniji.

Končno besedo pa bodo imeli seveda poslanci slovenske skupščine, ki naj bi o tem razpravljali in se izrekli konec novembra.

Po predlogu, ki ga je pripravilo ministrstvo za delo, naj bi imeli sedem državnih praznikov, in sicer: novo leto (1. in 2. januar), Prešernov dan (8. februar), dan ustanovitve OF (27. april), praznik dela (1. in 2. maj), dan slovenske državnosti (25. junij), dan spomina na mrtve (1. november) in dan samostojnosti (26. december). Poleg praznikov pa naj bi bili nedelovni še: velika noč, binkoštna nedelja, Marijino vnebovzetje in božič.

REKA BEGUNCEV

Tako kot na Madžarsko, se mnogi begunci iz Hrvaške zgrinjajo tudi v Slovenijo. Uradno jih je doslej prišlo že 22.000, neuradno pa najbrž še nekaj tisoč več. Slovenija sama več ne more pomagati vsem novim beguncem, ki prihajajo dan za dnev, in se dogovarja za pomoč sosednje Avstrije.

BORŠTIKOV SREČANJE

3. oktobra se je v Mariboru spusti zastor 26. Borštnikovega srečanja, vsakoletni pregled najboljših dosežkov slovenskih gledališč. Borštnikovo nagrado in diplomu za najboljšo predstavo v celoti si je prislužila Drama SNG Maribor z uprizoritvijo Buchnerjevega Vojčka. Borštnikov prstan je dobila igralka Mira Sardoč.

V fabriki Rába v Monoštri geste en porabski Slovenec, šteri je takši kak hlapec Jernej par Cankari: vseposedik išče pravico. Nej samo svoj juš, liki pravico vsej ludi, šteri delajo v njegvoj tovarni. Depa kak vejmo, tisto je samo v lej-paj parpovejstaj, ka pravica na konci gvine, v pravon življenji nej vsigder. Sploj te(daj), če se mali človek bije z velikimi gospaudami (tovariši).

Porabski Jernej je znan po ton, ka če je kaj na njegov delovnon mestu nej porredi, te tau vseposedik naglas povej. Tau se pa prejdinjin ne vidi. Sploj pa v takšnoj fabriki, štere najvejšoga voditela v Győri so že v dobraj staraj socialističnaj cajtaj tak zvali ka "radeči baro".

ŠVERCAR DEVIZ BREZI FILEJRA

Porabskomi Jerneji je januara letos mrla nikša žlata v Sloveniji. Slejdno minuto je zvodo za tau, zato je v službi brž mogo prositi en den dopūsta (szabadsága) za drugi den. Menjši prednjen, šteri ma je tau dopusto, je včasik (takoj) glaso (javil) ta glavnoma, šteri si je mislo, vej zdaj dobimo dobrog pojbaj! Tadoj na mejni prehod je zgloso, ka té človek prej ške strašno dost deviz prejk meje švercati.

Da je prišo na grajnco, so ga targé vogrski finančnik (cariniki) že čakali. Včasik je svoj avto zenkraj ta mogo postaviti. Vsikši carinik pa je ene dvera goropro od autonā. Najoprvin so znautra vse prejk pregledali. Da so nikanej najšli, te so ga pitali, če mā rezervno kolau (pótkerek). Nej tak dugo je kupo pod rokauv svojo škodo, pa ka v prtlažniku (csomagtartó) nika nej vūdo, je tak mislo, ka je stari gazda nej cuj dau. Zato je pravo, ka nema. Te so cariniki par zadnjaj dveraj potegnili nikšo klūko, naprej par motori pa je doj spadnilo rezervno kolau. Zdaj ga mamo, so si mislili. Sarmak pa je v eške

vejšoj nevoli būu, kak če bi zdaj un lažo. Pa so nikanej najšli. Te so pravili, aj gor odpré strejo pri motori. Nauvi gazda išče z lejvikraj — gé je ponavadi v vsakšon avtoni — klūko, pa pá nika ne najde. Te finančke s pravikraj potegnejo nika, pa sa streja odpre. Sarmak ne vej, kak bi gospaudon raztomačo, ka je un eške v te par gnevaj nej nutri v motor gleda, pa rejsna ne vej, ge je tista klūka. Zdaj so že gvūšni bili, ka tau rejsan more biti nikši velki švercar! Nika so ma več nej dali valati (verjeli).

ŽIVI VENEC MRAU

Lejpi živi venec, šteroga je neso na pokopanje, so na falajčke vrazmo pobrali. Pakli toaletnoga papira je na ednon konci primlo eden kancalajski gospaud, na drugon drugi pa sta ga vrazmo (narazen) vlekla, kak kakše fude (harmoniko). Čisto nikanej. Samo čisti toaletni papir. Prvo na srečo porabskomi Jerneji, drugo financon.

Že so preveč čamerni bili, ka ne najdejo tisto, ka jin je tisti gospaud (prva velki tovariš) telefoniro iz

Monoštra, pa drugo tō nikanēj. Pa v slednjon ipi (hipu) don nika. Blūzi deset kilogramov cina v prtlažniki. Ka pa tau?! "Tau je za žmečavo (obtež), vejte, ka škoda mā vozajek (zadaj) motor pa je zatogavolo naprej (spredaj) trnok leka pa go žmetno ravnati (krmiliti). Te sin je pa māli pa žmeten, tak mi za druge pake tō mesto ostane. Ovak pa tau doma nūcan, da za hobi popravljan svoje stenske vore..."

Tau so buma lidgé oblasti nej dali valati pa so začnili pisati zapisnik (jegyzőkönyv). Za vřednost so gor spísali pet gezero parstau forintov. Te je porabski Jernej pravo, ka ne pište telko, ka tau je dosta menje vředno! Nej so si dali dopovedati. (Če je več, kak pet gezero, pa ne prijavi, te ga leko poštrafajo.) Da so ma dali, aj podpiše, vidi, ka tan tak piše, ka je un prej tak pravo, ka je prej s ten cinon sto švercati, ka bi v Sloveniji audo (prodal), pa bi s ten do dinarov prišo. "Tau sa ge van nej pravo! Zato tau prejk potegnite, vači van ne podpišen! Ovak pa aj van povejn za ilustracijo, ka ge v Sloveniji man takšo žlato, štera si je kúpila v Dajčlandi oceu, šteri ne radjavi (nerjaveče jeklo) eške za zvūnejšnje žlejpe

(žlebove)! Pa če bi ge nūco dinare, bi mi telko dali, kelko bi sto. Tak, ka meni nej tarbej švercati zavolo dinarov!..."

POKOPANJE ZAMŪDO

Tau gajdlanje na grajnco je tak dugo trpelo (trajalo), ka je porabski Jernej zamūdo pokopanje. Namesto toga pa je leko ušo v 60 km dalečnji Somboteu, ka cariniki tan majo svoj center, po svoj štraf (kazen). Tan so ma tō nej vōrvati, zato druge mogaučnosti nej emo, liki tau, ka je tisti cin za žmečavo nej vředjen pet gezero forintov. Tan so tau tō nej sprejeli, zato se je porabski Jernej napauto domau. Pa te drugi den nazaj v Somboteu pa jin je parneso račun, ki ga je daubo v monošrski bauti, ka je tisti cin nikše tri gezero forintov košto. Te so zdaj kaj nej znali z njn pa so ga domau pistili.

Tistoga nekdešnjoga tovariša iz Monoštra niške nej pito, zaka za norca mā finance. Ja pa tau tō nej, ka zaka nedužno lūstvo prega-nja?

Če san na začetki tak spiso, ka se je naša parpovejst zgodila na meji staroga, diktatoričnoga, in nauvogā, demokratičnoga sistema, poten se zdaj morer popraviti: če stari tovariši pa nauvi gospaudge fkúper eške itak tak grdau leko regérājo z nedužnimi lidami, te eške buma nikše meje nega med starin pa nauvin. V staron sistemi so v takšoj priliki Jernejon don ceringo (potne stroške) plačali, zdaj pa ranč tau nej.

(Včasik pa pravica don zmaga. Zmejs so tistoga tovariša prejdnojga zavolo njegve druge velke falinge dojmīnili (razrešili), tak ka don več v fabriki Rába ne ragéra un.)

Francek Mukič

OBLETNICA

27. oktobra je minilo leto, odkar smo porabski Slovenci ustanovili svojo lastno organizacijo.

Pri ustanovitvi je bilo večkrat izrečeno, da "prvič v svoji zgodovini jemljemo svojo usodo v svoje roke".

V upanju, da bomo našli pravo pot, smo začeli z delom. Vedeli smo tudi, da bomo težko nadomestili 40 zamujenih let. Smo pa kljub temu začeli z zmernim optimizmom in smo del našega programa uresničili. Organizirali smo prireditve, navezali stike s slovenskimi organizacijami v Avstriji in Italiji. Finančno smo podpirali naše šole, kulturne domovine in vaške samoupravne organe.

Naš največji dosežek v prvem letu pa je časopis Porabje, prek katerega hočemo pridobiti za delo čimveč Slovencev. V prazničnem vzdušju 1. obletnice naše organizacije ne smemo pozabiti, da nas vsak dan čakajo nove naloge.

Ob obletnici bi se rad zahvalil vsem tistim, ki so nam pomagali pri tem, da smo lahko dokaj uspešno sklenili prvo leto našega obstoja.

Jože Hirnők,
predsednik Zveze Slovencev
na Madžarskem

DRAGI MLADI PRIJATELJI, PA VSI SLOVENC!

Že dolgo sem se Vam ne oglašal, pa ne mislite, da ne mislim več na Vas. Z veseljem pa žalostjov čtem vaše novine, veseli sem, da živéjo, žalosten, če mislim, da je malo ljudi čtél, da so tak mále, pa če je kaj naópačnoga notri.

Tak ste dvakrat v edni številki pisali namesto "sombotelski škof" ali pušpek: "županijski škof". . . Zorjo sem, gda sem to prečteó: kak je to mogoče napisati, te pa ne vete vogrski?! (Tak je tudi píso dopisnik dnevnika Slovenec, ki ne ve vogrski.) Ka pa má pušpek — škof opraviť z "vármegye"? Tak živé v edni županiji kak vi drugi, z ravnanjem té pa nema nika. Če so vas v osnovni šoli ne učili, te bi vas mogli v srednji navčiti — pa to bi vsaki pörgar (državljan) mogo znati iz novín, če že v cerkev ne hodi, ka (Mati) Cerkev — kak družba, občinstvo verníkov — vogrski pomeni: Egyház (to bi te nikák poslovenčó: edna hiža?!), škófiya ali púspekija kak tao (del) cele Cerkvi pa: egyházmegye (npr. szombathelyi egyházmegye). Redni púspek — ali ordinarij — je tuda: megyéspüspök (tehát: ennek az egyházmegyének a püspöke), ár jestejo tudi pomožni (segéd-) púspeki, samo posvečeni púspeki, ki so lejko plivánuši ali kaj drúgo (felszentelt p.). Nega občínskoga púspeka, pa tudi županijskoga ne! Včíte se vogrsko zgodovíno, közigazgatás (upravo) itn.

+ + + +

V zadnji številki pišete: "slovenski manjšinski minister" — tákšega nega (ali neiga), zové se: *minister za Slovence po svetu*, ár naših rojakov v Ameriki, Avstraliji pa v drugih evropskih državáj zvün Vogrskoga pa Avstrije, Italije ne zovemo "manjšina". Slabše (húje) pa je to "pereč problem (izogibajte se tujk, ljudskih réč!) gornjeseniške cerkve" — to je žgoče pitanje gornjeseniške fare, župnije. Ne je istina dale: "Ob nedavnem obisku papeža v Sombotelu se je pokazalo,

da je na Madžarskem več slovenskih duhovnikov, ki delujejo v drugih škofijah." Dodati bi morali: "na Madžarskem." To se je samo ništernim "pokazalo" tak kesno, ár podpisani že dúga leta trobim to v člankaj v Stopinjaj (zato so me v mariborskom Večeri 1983 denuncirali, ka se mešam v "politiko"!), v Družini pa šče indri, da v vespremskoj pušpekiji žive pa dela plivánuš Števan Sömenek — vidili smo ga tudi na TV Slovenija. Toga so pregnali kak bogoslovca iz sombotelske pušpekije, doma je pa iz

Če bi jaz mogo zavolo starosti, odišo bi k sombotelski pušpeki pa njemi vse to povedo, ka so njemi drugi ne povedali, pa ka man malo pravice to gučati, ar san njagvoga prednika grofa Janoša Mikeša leta 1912, gda je fermao v Bogojini, za reverendo potegno pa njemi odgovoro, gda me pito, ka bi rad: cukrot. . . Zdaj pa želem — pravico svojemí narodi!! Povedo bi, da sem od 1930. pozno dr. Gyulo Géfina, ki mi je pomago v pušpekovem arhivi Kuzmičova pisma prepisovati pa njegovo zgodovino ("cerkvene županije"? ha, ha!) sem dobro pozno. . . Pa šče dosta drugoga bi njemi povedo, ka g. pušpek ne ve ne od nas ne od svojih lúdi!

Slovenske vesi. V Zalaegerszegi žive dr. Vince Molnar, bivši župnik — opat, negda v Sombotelu namestnik pušpeka. Malo je mlajši od mene, pa če se more gibati — jaz bi na njegovom mestu za leto dni odišo na Gorenji Senik lústvi pomagat. V Vaci žive kanonik Jožef Zavec, tudi negda pregnani iz domače škofije — jaz bi tudi na njegovom mestu za leto dni glaso v domačoj fari slovenski božo reč. Gde je pa Kerec, ki je bio v Troušči?! Pa ešče što! Naši komunistični politiki so hodi malo v Porabje pa so se pokojnoga plivánuša Kuhara ogibali kak vrag križa. Zaman smo je opominali: če merje slovenska reč v cerkvi — merje slovenstvo v Porabji Povedali smo tudi zdajšnjim ministrom, da je namestnik za pok. Kuhara, v Števanovcih pa trbe nazaj obuditi pa vpelati slovenščino v cerkvi po vseh božih pa državnih zapovedih!! Človek je že tam!!

Sombotelski pušpek pa je pravo našemi predsedniki,

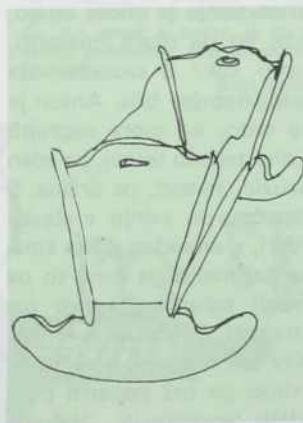
ka prej bo slovenski pop, gda šteri zraste pa se zošola — hvala lepa, to de nigdar ali za sto let, gda nede po takšem "ravnani" več tam Slovincov. Je to nevednost, neznanje ali ka? Povedo sem tudi naši pušpek v Mariboru pa Ljubljani, kak trbe rešiti pa da se tam dva sedniva pušpeka morata pogučati, ne mariborski pa sombotelski! Slovenci davamo duhovnike Vogrom v Lendavi, Dobrovniku; od nigda sveta smo je davali sombotelskoj pušpekiji za Horvate pa Nemce na Gra-diščanskem (Burgenland),

slovenskoga ne čteli. Meni je pa velki vžitek, ka se včín pa dosta novoga zven, samo me moti, ka nega "ekezeta" na á, é, kak v vseh starih prekmurskih knjigaj. Pa šče to: g. Talabér je píso ednok, kak velka razlika je med knižnim jezikom pa narečjom, kak se žmetno razmi itn. Jaz pa pravim: vaši dedečke so čteli stare knige pa se učili v šoli iz katekizmuša pa molili od Kuzmiča 1780. dale do zadnjih časov. Tisti jezik je ne bio tak blúzi gučanomi narečji, liki so ga vsi razmili v celom Prekmurji — Slovenskoj krajini na nigdašnjem Vogrskom — kak kniževni prekmurski jezik. Poskusite pisati malo bole v takšem jeziku, pa te nede tak daleč od slovenskoga kniževnoga jezika pa mlajšom te nede tak túji, žmeten (npr. namesto: nutnotri, úsla-sla, bijla-bila, keuk-kelko itn.). Ka pravite na to?! Francek, pišite od toga!

Kak so Torki 1664. obhodili tam pri vas, to nateenci popisuje. L. Kozar v knigi Licenciat Janez, pa to bi bilo lejko povedano v zadnji številki.

Pa nika ne zamerte, vej me dugo nete poslušali pa čteli (malo bi lejko iz Stopinj pretiskavali, ka smo pisali od Porabja!!), pa van od srca želem vso srečo vsemi Porabji, na šteroga mislim z bolečinov v srci, dúši pa pámeti! Zdravi bojte pa dobro se držte!

Vaš VILKO NOVAK
v Ljubljani

... DO MADŽARSKE

SLOVENSKA NOGOMETNA REPREZENTANCA V ZALAEGRSZEKU

Mlada slovenska nogometna reprezentanca je odigrala svojo četrto tekmo 23. oktobra v Zalaegerszegu. Slovenski nogometaši so se pomerili z domačim klubom ZTE, ki igra v prvi nogometni ligi na Madžarskem. Na srečanju je zmagala Slovenija s 4 : 0.

POSVETOVANJE V VESZPREMU

Od 4. do 6. novembra je bilo v Veszprému posvetovanje o narodnih in etničnih manjšinah na Madžarskem. Organizatorja sta bila Ministrstvo za notranje zadeve in Urad za narodne in etnične manjšine. Namen posvetovanja je bil, da bi predstavniki narodnostnih manjšin seznanili sodelavce ministrstva za notranje zadeve in uradov republiških pooblaščenec s položajem posameznih manjšin, kajti v spremenjenih razmerah ni natančno določeno, katere naloge bi morali opravljati samoupravni organi na narodnostnem območju.

TUDI NAJMANJŠA VAS BO DOBILA VODOVOD

Tudi najmanjša vas v Porabju, Andovci, bo dobila vodo. V Andovcih je približno 20 domačij, v katerih živi manj kot 60 ljudi. Vsaka družina je morala plačati 30 tisoč forintov. drugo bo prispeval samoupravni organ vasi, ki dobi posebno državno podporo. Z delom so začeli v mesecu septembru in ga bodo končali predvidoma do konca leta.

GASILCI IZ MARTINJA NA SENIKU

27. oktobra so predstavniki gasilskega društva iz Martinja obiskali sorodno društvo na G. Seniku. Srečanje je grenilo, ker je bila meja med Senikom in Martinjem kljub obljubam zaprta.

Predstavniki društev so se dogovorili o nadaljnjem sodelovanju.

BOMBE NA MADŽARSKI KRAJ BARCS

Konec oktobra je na kraj Barcs, ki je tik ob hrvaški meji, padlo več bomb. Človeških žrtev ni bilo, materialna škoda pa je precejšnja.

KAK SMO DOŽIVELI TISTE CAJTE . . .

Moren van najprvin povedati, ne bojte se, neštjen politiko pelati. Sploj pa nej sama od séba. Zakoj te pišan?

Čuli ste v radiona, v televiziji, da so se v našon rosagi spominali na dogotke (események-re) z lejta 1956.

Naši ljudje so tiste cajte tú doživeli. Kak so v tisti zmetni cajtaj — po bojni — kak vogrski državljani pa Slovenci živeli?

V mojon članki te leko šteli od dva človeka — eden mladi in eden sterejši — steriva sta vookrauzila vauzo (zapor).

Aj ništja ne zvej, sto sta tejva bila, sa nucala takša menja (imena), stera sa dja vónajšla. Ovak je pa zgodba istina.

Sterejši generaciji nej trbej tomačiti, kak je bilau po bojna. Kak je pa bilau po 1950. leta, tau pa sploj nej. Nega takšoga človeka, steri bi nej trpo od tisti cajtov. Če od toga kaj malo gučimo, naša mladina včasín vcuj vdari: „Kak je bilau, tak je bilau, nej trbej tau furt spominjati, če je vse tak bilau, kak tau vi gučita.“

Če si pa starejši nazaj mislijo, sami sebi že skur ne dajo valati, ka se vse godilo z njimi. Ka je najmenje, nej so meli, ka bi djeli (jedli). Pa so pauvali, trudili so se. Samo ka so parpauvali, tau je država do slednje drtine vkupzamela pa odpelala. Kak šagau mamo prajti, po da so dojameli. Ka si parpauvo, skurmo, tau vse. Če si sto djesti, te si si san sebi mogo vkradniti. Da je pa tau tú nej tak naletja šlau. Če si nej pazo — eden minut — pa si se v vauzo najšo. Steri je tau nej doživo, nigdar nede dau valati, zavolo kakša mala stvari so lústvo zaprli v vauzo. Edno staro žensko so zatok zaprli v vauzo, ka je drauvna krunča kūjala svinjan, pa so go zgrabili.

Pavar je telko mogo parpauvati, kelko so vō zračunali. Ništja nej gleda, če je povaudan, sūča ali toča bila. Če si tisto nej doladau, ka so ti naprej spisali, leko si ūso v vauzo.

* * *

Navola človeka dosta navči, eštja folišijo tú!

Naš Anton — tak mo mojga človeka zvali — naš Anton je emo 5 mlajšov, gazdijo, pauvo je sildja, pa vse ka pavar pauva, maro je držo. Da je pa zima pri-

šla, deci je nej mogo zavole kruja dati, mesau je pa ništja nej vido dugo mejsacov na stauli. Premišlava si, ka de on zdaj. Svinjé je krmo, dapa če je ednoga doladau, so prišli po drugoga, tak ka naslédnje njema nikanej ostalo. Mislo si je: „No toma svejta konec! Če de vrag vse taneso, dja sa pa ne dan prejk.“ Trno-trno je obečo san sebi — tistoga reda si se nikoma nej smo zavupati — ka da skrb emo, aj v vauzo ne pride, dapa tau več neda, ka njegva držina lačna mora spat titi.

Tistoga reda, steri je mesaro svinjo, je mogo meti dovoljenje (engedély) od urada. Da si svinjo zabadati sto, si mogo nutzglasiti, pa so te prišli pa so poglednili.

Naš Anton si je tak mislo. „Nemo dja nika nutglaslo. Vedli do, ka eštja man edno svinjo, pa mi tau tu vkrajzemajo. Te mo pa pá cejlo zimau skauz prstov gleda. Kusto figo van!“ si je brodo.

No, dobro, dobro, dapa svinjo zabadati je nej takšo delo, kak povejmo, kokauš zarezati. Kokauš ne cvili, svinja pa cvili, pa te včasik v vauzo pomora. Anton si je premišlavo, kak tau bauda. Edno svinjo je nikak zatájo, zdaj go pa mora zmasariti, samo kak? S sausadon sta sploj dobriva bila. Anton je že vedo, ka mora naprajti. Edno tapačo tarbej, pa eden naužic, sausad, pa držina. S tapačov on svinjo v glavau vdari, s sausadon go te zmasarita, maljši pa žena so pa mogli tačas kaulagvrat nastrejgati, če sto neda k njin. Krv tak nagnauk gorščistiti, svinjo pa brž popariti pa v klejti goropraviti. Našoma

Antoni se je posrečilo! Kelko Antonov je bilau — gvušno, ka nej on san bijo — ne vejmo. Tau gvušno, ka je naš Anton vujšo vauza, držina je pa nej vcejlak lačna ostanila.

Tista lejta so nej samo našoma Antona žmetna bilé.

Tistoga reda je naprej prišlo, da so lústvo tavozili. Edan tovarnjak (teherautó) je vnoči stano pred iži, klonckajo, da gazda opré, te ma pravijo: „Zdaj je paunauč. Da de 2 vōra, boj (bodi) spatjivani! Tú je ukaz.“ Zamajnsko je bilau prauto stati, prauto pukša ne moraš kaj. Zakoj so koga na Hortobágy odpelali, je ništja nej pravo.

Tau so pa fejs gučali tistoga reda, ka nisterni naši Slovenci so samo zatok prišli na tau, ka so SLOVENCÍ bili. Edno je gvušno. Nedužno lústvo je strašno trpljenje moglo prestati. Steri so trpeli nevredno pa gnesden živéjo, oni eštje gnesden ne zavupajo. Tak pravijo: „Steroga je kača vdjejla, tisti se kuščere tú boji.“

I. Barber
(Se nadaljuje)

„Če vse vreda bauda pa opremo klub, te bau sakšo soboto disco, kama pozovemo mladejno, nej samo z Vejrica, litje z druđja vesi tú.“

NAŠE PESMI (11)

V JESENSKOJ NAUČI

*V jesenskoj nauči jaz ne morem spati,
ka(j) se mi žalujejo oči,
mejsac svejti, jaz pa(j) premišlujem,
kaj se z mojav dragov zdaj godi.*

*Pod sencov, šterov sva müva sedela,
vidila sva travco zeleno,
slišila sva ptičke žvergoliti,
i pastircom lepo igrati.*

*Edno leto, ka(j) sva se lúbila,
edno leto, ka(j) sva srečniva bila,
Bauga rauka naja razlaučila,
Baug vej al' se bova vidla več.*

(Gorenji Sinik)
—mkm—

VEJRICA JA ZA MLADEJNO

Tau leto ja Vějrica kraj-préjšla od Števanovec. Od tauga pa malo od vesi sa péjto župana Zolta Talabera.

„1988. leta sa préjšo na Vějrico s Kecskeméta. Dučas, ka sa nej emo ran (hišo), sa san bejo tój. Da sa ran gora zuzéjdo, potéjstin ja préjšla za menov družina. Oča je bejo z Vějrico doma; zatau dja tú tój štjen živeti. Rad man lústvo pa méjslin, ka oni tú namé. Zato méjslin, ka so ma oni djali za župana.

Vějrica z dva tala studjéj (stoji). Eden tau so Ritkarovci. Vsevtjupar 170 lústva živé tój.

Od tauga ja že 70 v penziji. V fabrike odi delav v Monošter 80 % delavcov. Druđji doma na njivej delajo. Pred 20 leti ja bilau tój dvakrat telko lústva kak zdaj.

Najprvin téjsto štjen, (hočem), aj mladéjna ostana doma v vesi. Ka či nej, te ta ves neda dugo goraostala. Tau leto ja prvo, ka ja na Vějrici nej menja lústva, litji več. Dobro bi bilau, če bi lústvon slúžbo leko spravili v vesi. Mladéjna aj bi sa tój v vesi leko zabavala (szórakozhatna), nej pa éjndrek (drugje). Če bi sa tau posrečilo, te bi leko stavili proces (folyamatot), steri sa ja že pred 20 leti začno. Zatau smo tak naprajli kulturni dom, če sa mladéjna zabavati štje, te aj njin nej trbej inan téjti.

V kulturnom daumi mamo barvno televizijo, satelitsko anteno, magnetofon, video pa en mali bar.

+ + + +

„Kleta ščejo opréjti mejo na Vějrici, tak kak na Gorenjon Seniki,“ ja pravo župan. Tau bi dobro bilau!

Zatau, ka v vesi tak gučéjo, ka sausadja tak prejk odijo, kak če bi té meje nej bilau.

Zaka bi skakali prejk šeča pa si trgali lača, če njin leko opremo mejo! Nej?

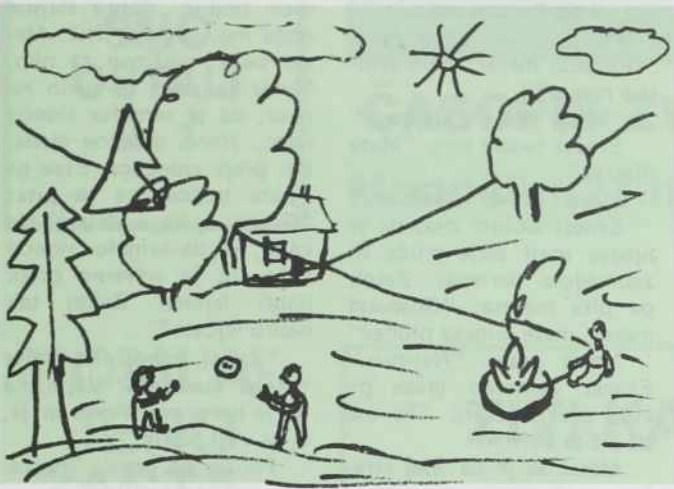
K. Holec

VESELI DAN

Zelo težko smo čakali 4. oktober. Takrat ni bilo pouka. Z avtobusom smo se peljali v Sakalovce. Do lovske kočice smo šli peš. Večji otroci so že bili tam. Eni so prišli peš, drugi s kolesom. Pekli smo slanino in klobase, pili sok in li-

zali sladoled. Ko smo imeli poln trebuh, smo se igrali z žogo, tekali in skakali. Bili smo veseli. Čas je hitro minil. Zadovoljni smo šli domov.

Anastazija Bajzek,
OŠ Gornji Senik

Na izletu v Sakalovcih

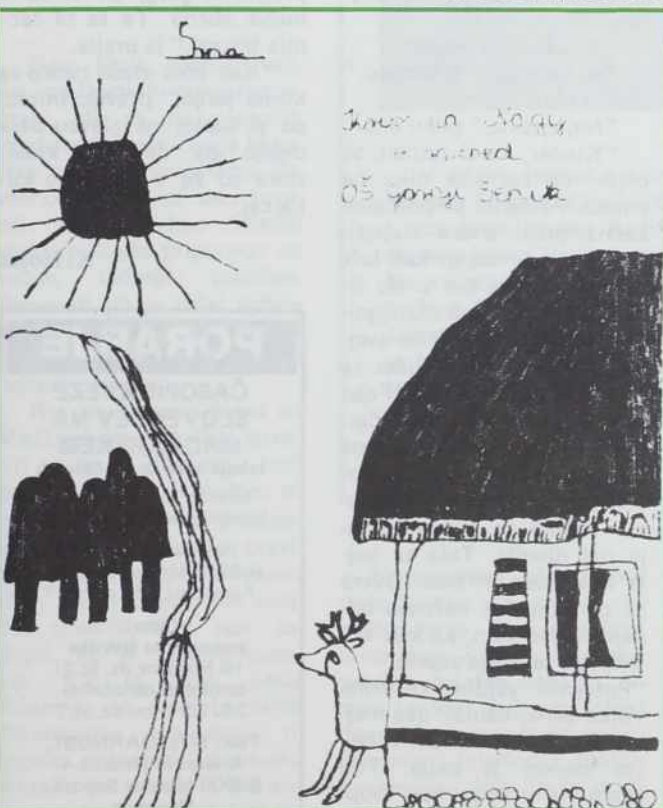
Narisal: Gabor Bajzek

SODELOVANJE
V KROŽKIH

Na naši šoli je več krožkov: lutkovni, prometni, likovni in računalniški. Vsak se lahko odloči, kateri mu je všeč. Jaz sem član prometnega in telovadnega krožka.

Pri prometnem se učimo znake, kolesarimo in večkrat tekmuje. Najraje s kolesom premagujem ovire. Naučimo se skoraj vse, toda v praksi je težko! Tudi jaz večkrat pozabim, da moram paziti nase in na druge. Če kolesarim, vidim samo kolo in to, da se je s kolesom lepo voziti. Telovadni krožek! To je tudi zame. Mnogo se gibati, teči, igrati nogomet – to bi počel ves dan!

Kristjan Mižer,
OŠ Gornji Senik

Kruh je od takrat, ko so ga spoznali, pa vse do danes simbol življenja. Kruh je hrana za telo in dušo in tako torej vzdržuje življenje. Kruh pa pomeni tudi simboliko povezave, neko zvezo, ker je nastal iz mnogih žitnih zrn. Kadar pa kruh lomimo ali delimo na koščke, to pomeni različne oblike življenja.

Od vseh jedi, kar jih poznamo, je v zvezi s kruhom največ ohranjenih verovanj, šeg in tudi obredov. V poljedelskih predelih je vedno igral izjemno vlogo, saj je predstavljal osnovno hrano, od katere je bilo ves čas odvisno človeško življenje. Kruh je postajal sveta jed tako v simboličnem kot tudi v vsakdanjem realnem življenju.

Že poganska ljudstva so v kruhu videla darilo duha (boga) žit. Poznali so tudi obredni kruh, ki so ga pekli v obliki majhnih hlebočkov, v katere so vrisali znamenje križa. Peki so menili, da križ preprečuje, da bi kruh ob peki padel na tla. Gospodinje pa so ga s križem predvsem zavarovale pred hudičem, raznimi zlemi silami, kot so bile čarovnice.

Že v predkrščanski dobi je bil kruh povezan s vinom.

VEŠ - VEM
KRUH IN NJEGOVO
ČAŠČENJE

Kruh naj bi pomenil podobo duha (boga), vino pa duhovni zanos. Vino vsebuje namreč alkohol, ki ima to lastnost, da lahko izpareva, kar je simboliziralo prehod iz ene oblike snovi v drugo, po verovanju "iz zemeljskega v duhovno".

V dobi krščanstva je bil kruh simbol božje previdnosti. Pozneje je kruh postal znamenje Kristusa, saj je ta večkrat govoril o kruhu, kar je predstavljalo njegovo telo.

je žrtvoval svoje telo. Tako sta postala kruh in vino del krščanskega obreda. V zvezi s kruhom pa so ostala mnoga verovanja. Nekaj si jih pogledajmo:

Kruh vreči v stran ali ga zažgati je bil največji greh.

Kruh, ki so ga spekli za božič ali veliko noč, ima po verovanju čudežno moč. Hišo naj bi varoval ognja, živali in družino pa bolezni.

Tak kruh je Kristus ob zadnji večerji s svojimi učenci tudi razlomil in razdelil. To je uporabil kot simbol svoje smrti na križu ob tem, ko

Mornarji so kruh jemali s seboj na morje, da bi se izognili brodolomu.

V škedenj dan kruh je preganjal mrčes in škodljivce, kot so miši.

V Sloveniji je ohranjen običaj, da človeka, ki pride k hiši z dobrim namenom, postrežejo s kruhom, zraven pa ponudijo sol. Takega kruha gost ni smel odkloniti, saj je bil kruh božji dar.

Kruha niso pekli ob določenih dnevih, npr. ne v nedeljo, ker bi bil krvav. Niso ga pekli v petek, ne takrat, ko je kdo umrl oziroma je bil pri hiši mrlič.

Kruh naj bi imel na mizi častno mesto, saj je miza najpomembnejši del pohištva. Nekdaj so zelo spoštovali tudi drobtine kruha. Preden so take drobtine vrgli živalim, so jih poljubili.

Poznamo rek Dober je kot kruh. To je globok simboličen pomen in je v zvezi s krščanstvom.

Kruh je tudi danes vsakdanja hrana. Brez kruha družina ne more biti, zato moramo kruh spoštovati.

STRAŠILO

Nekega večera sem šel na njivo po peteršilj. Ko sem ga trgal, sem pred seboj zagledal nekaj velikega. Tako sem se ustrašil, da sem tekel domov in ves zadihani dal mami peteršilj.

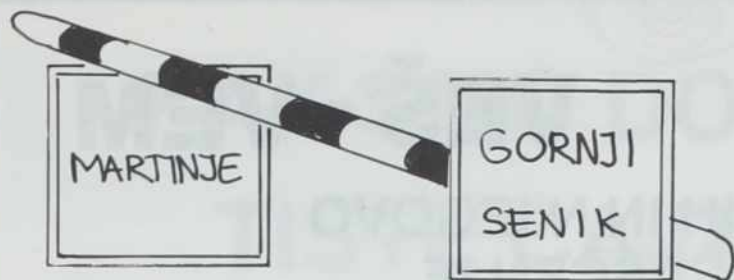
Drugi dan sem pogledal na njivo in videl veliko strašilo.

PAPIGA

Moja botra ima papigo. Ime ji je Miki. Je zelo lepe barve: belo-modro-zelena. V kuhinji na steni ima kletko. Včasih se tudi igra. Igra se pa tako, da ji po tleh mečem žogico, ona pa leti za njo in kriči. Vsakič, ko imam pri botri kosilo ali večerjo, prileti k meni, se mi sede na ramo in potem na mizo. Najraje kljuva kruh in salamo. Ko botra pomiva posodi in posluša radio, leta po kuhinji in strašansko kriči. Ko grem k botri, jo že pri vratih pokličem, ona mi pa lepo ozdravi.

Adri Takač,
OŠ Gornji Senik

Iz neuradnih virov smo zvedeli, da sta konec oktobra leta 1990 predsednika Madžarske in Slovenije prestopila državno mejo pri Gornjem Seniku.

Od takrat je minilo 372 dni, rednega mejnega prehoda pa še ni.

(Politiki potujejo le ob sobotah in nedeljah?!)

STARŠI RAZMISLIMO

DELOVNE IN UČNE NAVADE V
ČUSTVENO POZITIVNEM
VZDUŠJU

Starši postanemo zelo zaskrbljeni, ko zaznamo, da je naš otrok učno neuspešen, ali ko mu v šoli nikakor ne gre kot po domače rečemo.

Predvsem smo zelo zaskrbljeni takrat, ko vidimo, da smo otroku omogočili vse, on pa se po našem ne trudi. Ugotovimo, da je otrok ob učenju doma tudi zelo nemiren in ima vmes mnoge opravke.

Pri takem otroku strokovnjaki navadno v prvi vrsti razmišljajo o delovnih in s tem tudi učnih navadah.

Včasih smo za to krivi prav starši, saj že od rane mladosti želimo namesto otroka narediti vse sami, v začetku se vse učimo z njim, vsako učno snov. Sprva seveda tako gre, ko z otrokom vse delamo tudi za šolo in njemu ni treba kaj dosti razmišljati in se truditi, počasi pa se otrok na tako pomoč navadi, jo zahteva, sam se ne trudi, ni si prisvojil učnih navad, ni navajen na delo in napor.

Starši se ne smemo bati za otrokovo naklonjenost, ob tem pa se truditi in namesto njega vse narediti. Tako otroka sicer varujemo pred vsemi mogočimi življenjskimi spodrsiljaji, neprijetnostmi ali celo težavami.

Če otrok svojo rano mladost preživi brez vseh resnih dolžnosti in nima nobenih obveznosti, ga s tem navajamo na popolno breskrbnost in s tem zanemarjamo osnovno vzgojno sestavino, navajanje na delovne obveznosti.

Starši bi morali vedno misliti na to, da otroka zelo hitro navdušimo za njemu primerno delo. Saj nam po svoje pomaga pri pospravljanju in drugih vsakdanjih opravilih. To mu sčasoma postane dolžnost in skrb. Predvsem pa moramo paziti, da mora otrok vedno lepo pospraviti za seboj. Če otroka na to ne navajamo že v predšolski dobi, ga bomo pozneje zamažali, da nam opravi kako delo. Zaman bomo tudi pričakovali, da bo pri šolskem delu vztrajen.

Otroku moramo od rane mladosti vcepljati zavest, da vsak družinski član mora nekaj prispevati k družinski skupnosti.

Seveda takoj v prvem šolskem letu pa moramo otroka s spodbudami navajati k učenju in šolskim obveznostim.

Koliko, kdaj in kako naj se otrok uči oziroma se bo učil, je odvisno predvsem od tega, kako ga na to neprisiljeno navadimo. Take navade pa najlažje razvijamo tako, da neke stvari delamo vedno v istem časovnem obdobju oziroma dnevnem ritmu. Važno je, da se po možnosti doma uči ob istem času in v istem prostoru, torej dela naj vedno v enakih razmerah.

Če otrok nima mirnega kotička za domače učenje in obveznosti, če ga pri njegovem domačem šolskem delu motijo, ne more biti željenega uspeha. Čas za domače učenje si otrok lahko izbere sam, potem pa se ga mora držati. Domače učenje oziroma čas za tako učenje ne sme biti predolg, kar je seveda odvisno od razreda, ki ga obiskuje.

Vse to pa otrok naj dojema in se navaja le prek spodbud in naše ga zgleda. S pretiranim opozarjanjem oziroma s prigovarjanjem ali celo s prisilo k delu in učenju vnašamo v razvijanje delovnih in učnih navad le zelo močna čustva neugodja ali celo odpora.

Torej delovne in učne navade lahko pri otroku razvijamo le v prijetnem čustvenem ozračju v družini, v kateri so dobri medsebojni odnosi, ni odpora do dela in kjer so prisotne medsebojne spodbude.

JK

SPAUVAD

Štirje dijaki so k spauvadi šli. Prvin so si vtjup zgučali, ka se spovejo tiste greje, štere je nej tak naletja voprajti. Vsi štirje so odli za deklami pa je prišlo do toga, ka se je zgodilo tisto prepovedano delo tū. Tau je pa pred ženitvijo grej.

Tak so si zgučali, ka do té grej tak zvali: "igrali smo z goslami." Da se je prvi, drugi dijak spovedavo, gospoda eštje je nej bilau čūdno, da je čūjo te grej: "igro se z goslami: " Da se je že štrti dijak tū tak spovedavo, te so gospaud gor prišli na folišijo. Staupijo s spovedarnice pa pravijo: "No, cejla goslarska banda, es nazaj!"

V MESARNICI

Maloga Ernesta je mama poslala v mesarnico po mesau, po djetra, po plūča. Ernest si je zamerko, ka vse mora kūpiti. Da v mesarnico pride, veseli se, ka tam nega ednoga kūpca nej. Tau

"Deset lejta ja bilau tau-ma, ka van ta štjen prajti," začna parpovejdati pokojni Imrec. "Do paunauči sva bila gora z ženov, zatau ka sva guščica löjpala. Dala že sa nej mogo gora ostati pa pravin ženi: "Pojva spat, zranja tū bau den." Kak sa v postalo prējšo, tak sa zāsno tū. Ne vejn, ka kak dougo sa spau, da sa na téjsto parbidéjn, ka ma žena

Sobota, 19. 10. 1991 ob 7.05. Na mejnem prehodu Martinje-Gornji Senik je vse pripravljeno, da se dvignejo zapornice. Po stisku rok madžarskih in slovenskih obmejnih organov slovenski policisti in predsednik vaškega odbora Martinje Alojz Kozar dvignejo slovensko zastavo.

se

je pa on nej gleda, če mesar ma ali nej kakšno blago.

Poklono se je pa pita: "Gospaud mesar, mate svinsko mesau?"

"Mesar pravi: "Nejman."

Ernest tadale pita: "Mate djetra?"

Mesar pravi: "Nejman."

Ernest dobro zna, da je njegva mati eštje plūče tū zapovejda parnesti. Zatok pa pita mesara: "Gospaud mesar, mate svinske plūče?"

Mesar pravi: "Nejman."

Ernest čemeren grate pa etak pravi mesari: "Te ma pa pišita v rit!"

Mesar se je pa zdaj strasno razčemerijo pa pravi: "Ti čundraš, ti boš mena takše gučo?" V čemeraj zgrabi naužic, pa začne za

NIKA ZA SMEJ

Erneston leteti. Ernest je mali pojbič, dobre flajsne noge ma, leti kak ftič. Mesar pa z naužicon za njin. Mesar je ranc te prišo na paut, da je semafor ridečo kazo. Ranč nika ne gleda, leti prejk ridečoga. Etak ga zgrabi policaj pa ga pita: "Gospaud, ka vi delate? Ne vejte, ka da semafor ridečo kaže, te je navarno prejk pauti lejčati? Zakoj tak nauro lejčate?"

"Zakoj, zakoj? Ne vidite tistoga čundraša? Vejte, ka mi je on pravo? Pravo mi je, aj ga v rit pišan!"

Policaj pa pravi: "Pa zatok mata takšo silo?"

I. Barber

NIKA ZA STRAJ

trausi. Nejsa vedo, ka ja ž njau. Misló sa, ka naura gratala. Kumar (komaj) dobéj luft pa cejlo tejlo je mokro od šfica.

"Tój ja bėjla!"

"Sto ja bėjo tój?" go péjtan.

"Sto, sto! Pa Snjava!"

"Aj, samo sa ti senjalo," pravin dja.

"Nej éjstina," pravi ona.

"Kumar, ka si zaspau, sa cōjla, ka šumača nika na trnaca. Potéjstin pa pomalak začna proti dvera stapati. Te sa dja že cōjla, kak luft djamlé. Dunjo san si do šijnaka (vrata) gora potéjgnila. Mejsac je ranč ta svejto, dé so dvera. Klūka sa pumalak začna djibati. Fejst san sa parstrašila. Kréjčati štjen, dapa glas vō z lampa (iz ust) mi nej prējšo. Postéjstin sa stejla tabé straušti. Rauka pa nauga sa mi ja nej djenila. Taša sa bėjla kak eden mrtvac. Dvera sa pa pomalak začnajo odpéjrati. Ne vejn, ka kak tau leko, da sa ja dja zaprla. "Potéjstin véjdin, ka edna visika žena, kaulak dva mejtra, stupi nutra v ižo. V čejsto bejlon ja bėjla. Taši gvant ja mejla, kak popi majo. Pa štja vacalejk (ruto) tū mejla. Pomalak začna stapati k mena. Dunjo san si

brž na glavau potegnila. Ona pa prējma dunjo pa vlačé dola z mena. Brž sa prėjmila dunjo pa z cejlo močtjav sa go držala. Na vejn kak dougo sa bėjla etak. Te sa prējšla k seba, da si sa k mena obrno. Te sa ta začnila trausti," ja prajla.

"Kak leko etašo nauro sa koma senja," pravijo Imrec, pa si šapko na glavau deja dejajo pa dejo za kravi, stera so že v sausadno kukarcej.

K. Holec

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna
urednica Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter, Deák
Ferenc ut 17., p. p. 77

Cena:
posamezna številka
10 forintov oz. SLT,
celoletna naročnina
240 forintov oz. SLT

Tisk: SOLIDARNOST,
Arhitekta Novaka 4
69000 Murska Sobota,
Slovenija

Nenaročenih rokopisov in
fotografij ne vračamo.